
МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 339. 5

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.26.40>

Кретьова О.І.

кандидат економічних наук, доцент,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4191-1375>

Шиманська В.О.

студентка,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9427-6604>

Софійська А.О.

студентка,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5070-275X>

Kretova Olena, Shymanska Valeria, Sofiiska Anna
Odesa National Economic University

СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

CURRENT PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN FRUIT AND BERRY EXPORTS TO FOREIGN MARKETS

Стаття присвячена актуальній проблемі експорту Україною плодово-ягідної продукції на міжнародні ринки. Підкреслено про зростання попиту на даний вид товарів у зв'язку з тим, що вони не просто задовольняють потреби людей у їжі, а й виступають цінними джерелами корисних для людини нутрієнтів. Проведено дослідження географічної структури експорту та імпорту плодово-ягідної продукції в світовому масштабі за 2024 рік – визначено 20 лідерів-країн постачальників та покупців даного виду товару і порівняно їх позиції в 2014 році. Відзначено значне зростання обсягів як експорту так імпорту продукції і зауважено. Підкреслено, що Україна поки ще не може претендувати на лідерські місця в світовому експортному рейтингу плодово-ягідних товарів, але має можливості значно збільшити поставки даної продукції на міжнародні ринки тому що за останні роки спостерігається зростання експорту ягід в країни Євросоюзу. В висновках акцентується увага на те, що для розвитку експорту плодово-ягідної продукції Україні необхідно подолати ряд проблем в її вироцунанні та реалізації.

Ключові слова: світовий ринок, експорт, імпорт, плодово-ягідна продукція, країни-лідери, Україна, перспективи розвитку.

The article is devoted to the urgent problem of Ukraine's export of fruit and berry products to international markets in modern conditions. The growing demand for this type of goods is emphasized due to the fact that they not only satisfy people's needs for food, but also act as valuable sources of nutrients useful for humans. A study of the geographical structure of exports and imports of fruit and berry products on a global scale for 2024 was conducted - 20 leading countries of suppliers and buyers of this type of product were identified and their positions in 2014

were compared. A significant increase in the volumes of both exports and imports of products was noted. It was found that in 2024, the top ten countries in global fruit and berry exports were Spain, the Netherlands, the USA, Thailand, China, Chile, Mexico, Italy, Turkey, and Peru. Together, they provided more than 50% of global exports of goods in the subgroup under consideration. A number of these countries are in the import ranking because, due to their geographical location, flows of fruits, berries, nuts, and their processed products are sent to neighboring countries through their infrastructure. It was emphasized that Ukraine cannot yet claim leadership in the world export ranking of fruit and berry products, but has the opportunity to significantly increase supplies of these products to international markets, as in recent years there has been an increase in berry exports to the European Union countries. Using economic and mathematical programming methods, a forecast of export supplies of fruit and berry products of Ukraine for 2026 was calculated. According to the developed model, the volume of product exports tends to increase annually. The conclusions emphasize that in order to develop the export of fruit and berry products, Ukraine needs to overcome a number of problems, such as the difficulty of attracting financial resources to introduce innovations into production, the dependence of the price formation for frozen products on weather conditions, harvest and demand for it; lack of sufficient domestic equipment for shock freezing of fruits and vegetables, etc.

Keywords: world market, export, import, fruit and berry products, leading countries, Ukraine, development prospects.

Постановка проблеми. Україна багато років входить в лідери експортерів сільськогосподарської продукції. Найбільшими групами реалізації даного продукції є зернові та насіння олійних культур. Водночас решта груп товарів сільського господарства не відіграє помітної ролі в експорті України, хоча деякі з них демонструють зростання і мають вагомі перспективи. Однією з таких слід вказати плодово-ягідну продукцію – традиційний напрям вітчизняного аграрного виробництва [1, с. 95]. Сучасна практика загальносвітового виробництва та міжнародної торгівлі свідчить про те, що плодово-ягідна продукція є однією з важливих підгруп сільськогосподарської сировини та продовольства. Відповідно до більшості класифікацій до її складу входять як одержувані з різних видів рослин фрукти, ягоди та горіхи, так і створені з них продукти різного ступеня переробки. Вони не просто задовольняють потреби людей у їжі, а й виступають цінними джерелами корисних для людини нутрієнтів. Міжнародний оборот плодово-ягідної продукції, що відбувається в останні два десятиліття, особливо свіжими фруктами, ягодами та горіхами, цілком відповідає так званим органічним стандартам. Українські виробники шляхом впровадження інновацій вирішують проблему відповідності якості даної групи продукції міжнародним стандартам і тому Україна може в сучасних умовах збільшити її експорт, особливо ягід.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. За останні роки в вітчизняній науковій літературі автори почали приділяти увагу зовнішній торгівлі плодово-ягідною продукцією. Так, Б. Б. Стасюк досліджено особливості динаміки плодово-ягідного ринку України, наголосивши на ролі внутрішнього попиту й експорту як драйверів розвитку [2]. І. А. Сало, О. І. Завальнюк і В. М. Скакун висвітлили глобальні та національні тенденції формування ринку кісточкових плодів і визначили чинники конкурентоспроможності продукції [3]. Д. Самофалов провів маркетингове дослідження українського та світового ринку плодів та ягід з акцентом на поточний стан, динаміку та перспективи його розвитку, з'ясував перспективні напрямки розвитку українського експорту, включаючи взаємодію з європейськими ринками, диверсифікацію асортименту та адаптацію до глобальних тенденцій [4]. Б. Духницьким проведено порівняння наявних виробничо-ресурсних потужностей галузі садівництва окремих країн з Україною в контексті ефективності експорту плодів і ягід, проаналізовано вітчизняну конкурентоспроможність за обсягами і цінами продукції [1]. На сьогодні, незважаючи на різноманіття досліджень у галузі вирощування та реалізації плодів і ягід на міжнародних ринках, є необхідність у додаткових дослідженнях, спрямованих на розвиток експорту даного виду продукції з нашої країни.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження стану експорту України плодово-ягідної продукції в сучасних умовах та визначення перспектив його подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Перш за все розглянемо сучасну географічну структуру експорту та імпорту плодово-ягідної продукції в світовому масштабі. Для цього нами проведено порівняння лідерів експортерів та імпортерів даної продукції в 2014 та 2024 роках за даними розділу «trade» статистичної бази ФАО. В таблиці 1 представлені дані по лідерам-експортерам плодово-ягідної продукції, в таблиці 2 – по лідерам-імпортерам.

В даний час глобальний міжнародний оборот фруктами, ягодною та продуктами їх переробки охоплює майже всі країни. Охарактеризуємо трансформацію обсягів і структури загальносвітового експорту плодово-ягідної продукції за зазначений десятирічний період аналізу. Помітно з табл. 1, що з держав, які увійшли в рейтинг, сім (тобто по суті – третина з двадцяти) з Європи: Іспанія, Нідерланди, Італія, Бельгія, Німеччина, Польща та Франція. Це лише підкреслює значення цього макрорегіону світу в глобальному виробництві та міжнародному обороті товарами продовольчої підгрупи, що розглядається.

Шість країн, тобто майже ще одна третина, а саме: Чилі, Мексика, Перу, Бразилія, Еквадор та Коста-Ріка – з Латинської Америки. Природно, що в них, враховуючи геогра-

Таблиця 1

Зміна за 2014–2024 роки вартісного експорту плодово-ягідної продукції в країнах-лідерах (топ-20 по даному показнику за 2024 р.)

Країни	Млрд. дол. США		2024р. до 2014 р. %, (+,-)	Частка, %		2024р. до 2014 р. %, (+,-)
	2014 р.	2024 р.		2014 р.	2024 р.	
Іспанія	9,849	11,496	116,73	9,02	7,67	-1,35
Нідерланди	6,378	10,717	168,03	5,84	7,15	1,31
США	10,114	10,539	104,2	9,26	7,03	-2,23
Тайланд	2,866	8,256	288,09	2,62	5,51	2,88
Китай	6,715	8,034	119,65	6,15	5,36	-0,79
Чилі	5,709	7,671	134,38	5,23	5,12	-0,11
Мексика	3,104	6,390	205,87	2,84	4,26	1,42
Італія	4,770	5,229	109,63	4,37	3,48	-0,88
Туреччина	3,401	5,098	149,88	3,12	3,40	0,29
Перу	1,290	4,675	362,48	1,18	3,12	1,94
ПАР	2,979	4,675	145,98	2,73	2,90	0,17
Бельгія	4,440	4,119	92,78	4,07	2,75	-1,32
Бразилія	2,862	3,882	135,63	2,62	2,59	-0,03
Еквадор	2,945	3,605	122,41	2,70	2,41	-0,29
В'єтнам	0,602	3,416	567,69	0,55	2,28	1,73
Німеччина	2,974	3,156	106,13	2,72	2,11	-0,62
Коста-Ріка	2,271	2,951	129,89	2,08	1,97	-0,11
Польща	2,136	2,743	128,42	1,96	1,83	-0,13
Франція	2,775	2,693	97,05	2,54	1,80	-0,74
Єгипет	1,087	2,468	226,96	1,00	1,65	0,65
Інші країни	29,911	38,365	128,27	27,40	25,60	-1,79
В цілому	109,176	149,851	137,26	100,0	100,0	–
<i>Україна довідково</i>	<i>0,148</i>	<i>0,361</i>	<i>243,91</i>	<i>0,14</i>	<i>0,29</i>	<i>0,15</i>

Джерело: розроблено за [5, 6]

Таблиця 2

Зміна за 2014–2024 роки вартісного імпорту плодово-ягідної продукції в країнах-лідерах (топ-20 по даному показнику за 2024 р.)

Країни	Млрд. дол. США		2024р. до 2014 р. %, (+,-)	Частка, %		2024р. до 2014 р. %, (+,-)
	2014 р.	2024 р.		2014 р.	2024 р.	
США	13,235	26,095	197,17	11,37	15,93	4,56
Китай	5,112	17,984	351,79	4,39	10,98	6,56
Німеччина	10,164	12,243	120,45	8,73	7,47	-1,26
Нідерланди	7,370	10,406	141,19	6,33	6,35	0,02
Франція	6,316	7,603	120,38	5,43	4,64	-0,78
Великобританія	6,907	7,152	103,56	5,93	4,37	-1,57
Канада	5,040	6,242	123,85	4,33	3,81	-0,52
Японія	3,597	3,969	110,36	3,09	2,42	-0,67
Іспанія	2,216	3,823	172,51	1,90	2,33	0,43
Бельгія	5,127	3,648	71,15	4,40	2,23	-2,18
Італія	2,812	3,620	128,75	2,42	2,21	-0,21
Польща	1,788	2,971	166,14	1,54	1,81	0,28
Гонконг	3,183	2,862	89,92	2,73	1,75	-0,99
В'єтнам	0,285	2,117	762,61	0,25	1,33	1,08
Австрія	1,552	2,104	135,54	1,33	1,28	-0,05
ОАЕ	1,836	2,080	113,31	1,58	1,27	-0,31
Саудівська Аравія	1,471	1,882	127,92	1,26	1,15	-0,12
Мексика	1,086	1,662	153,05	0,93	1,01	0,08
Індонезія	0,835	1,538	184,25	0,72	0,94	0,22
Інші країни	30,526	38,455	125,97	26,22	23,47	-2,75
В цілому	116,408	163,830	140,74	100,0	100,0	–

Джерело: розроблено за [5]

фічне розташування та природно-кліматичні умови, в основному вирощують тропічні та субтропічні фрукти, ягоди та горіхи. Саме ці види свіжої плодово-ягідної продукції, а також отримані в результаті їх переробки товари, переважають у їх поставках в інші країни. Зазначимо, що чисто географічно Мексика, як і США, розташовані у Північній Америці. Тому, якщо об'єднати зазначені вище два макрорегіони, то кількість американських держав у даному рейтингу зрівняється з відповідним європейським показником.

Що стосується Азії та Африки, то першу в табл. 1 представляють лише чотири країни: Таїланд, Китай, Туреччина та В'єтнам, а другу – дві: ПАР та Єгипет. Справа в тому, що садівництво в більшості держав, розташованих у цих макрорегіонах світу, в основному поки намагається задовольняти внутрішні потреби у фруктах, ягодах і продуктах їх переробки.

В цілому, за зазначений період дослідження глобальний експорт плодово-ягідної продукції зріс на 40,675 млрд дол. З двадцяти держав, що ввійшли в даний рейтинг, наступні десять внесли найбільше значення в дану зміну: Таїланд – 5,390 млрд дол. (13,25% від загальносвітового приросту), Нідерланди – 4,339 млрд дол. (10,67%), Перу – 3,286 млрд дол. (8,08%), В'єтнам – 2,814 млрд дол. (6,92%), Чилі – 1,963 млрд дол. (4,83%), Туреччина – 1,697 млрд дол. (4,17%), Іспанія – 1,647 млрд дол. (4,05%), Єгипет – 1,380 млрд дол. (3,39%), ПАР – 1,370 млрд дол. (3,37%).

Якщо ми звернемо увагу на сформований нами рейтинг країн, які в 2024 р. були в числі двадцяти лідерах за імпортом плодово-ягідної продукції (табл. 2), то зауважимо, що практично половина з них, а саме, одинадцять держав, присутні і в таблиці з экс-

порту, розглянутої та охарактеризованої вище. Це пов'язано з тим, що, по-перше, у них теж виробляються певні фрукти, ягоди, горіхи та продукти їх переробки, у тому числі із завезеної з-за кордону сировини. Тобто деякі їх види вони закуповують для внутрішнього використання, а інші – поставляють у міжнародну торгівлю. По-друге, в силу географічного розташування цих країн через їх інфраструктуру в сусідні держави прямують реекспортом потоки товарів аналізованої продовольчої підгрупи.

Так, серед них у табл. 2 виявилось сім країн з Європи - Нідерланди, Франція, Іспанія, Бельгія, Італія, Німеччина та Польща, дві з Азії – Китай і В'єтнам, і дві з Північної Америки – США і Мексика. Загалом, за озвучений час дослідження глобальний імпорт плодово-ягідної продукції зріс на 47,423 млрд дол. З двадцяти держав, що ввійшли в даний рейтинг, наступні десять внесли найбільше значення в дану зміну: США – 12,860 млрд дол. (27,12% від загальносвітового приросту), Китай – 12,872 млрд дол. (27,14%), Німеччина – 2,079 млрд дол. (4,38%), В'єтнам – 1,892 млрд дол. (3,99%), Іспанія – 1,607 млрд дол. (3,39%), Франція – 1,287 млрд дол. (2,71%), Канада – 1,202 млрд дол. (2,53%), Польща – 1,183 млрд дол. (2,49%), Італія – 0,808 млрд дол. (1,70%).

Визначимось з місцем України в рейтингу по експорту плодово-ягідної продукції. Наша країна, яка знаходиться в лідерах експорту зернових та олійних культур в 2014 році реалізувала на світовий ринок плодово-ягідної продукції на 0,15 млрд дол США, що складало 0,1% загального експорту продукції даного виду. В 2024 році ця частка зросла до 0,3%. Отже, Україна поки ще не може претендувати на лідерські місця в світовому експортному рейтингу плодово-ягідних товарів, але має можливість значно збільшити поставки даної продукції на міжнародні ринки. Згідно з торговельною статистикою, у 2024 календарному році експорт замороженої малини з України досяг рекордних 65 000 тонн, що стало вражаючим зростанням на 34% протягом одного року. Це зростання значно випередило показники всіх інших основних експортерів [4]. Експортує плодово-ягідну продукцію Україна в основному в країни Євросоюзу. Основники покуцями є Польща, Німеччина, Франція.

Розмір світового ринку ягід оцінювався в 27,31 млрд. доларів США у 2024 році та, як очікується, досягне 28,68 млрд. доларів США у 2025 році зі середньорічним темпом зростання 4,94% та сягне 40,18 млрд. доларів США до 2032 року [7]. Нами зроблено прогноз обсягу експорту плодів та ягід України на 2026 рік за статистичними даними з 2013 року по 2024 рік по статті «Істівні плоди та горіхи». Дані представлені в табл. 3. Для прогнозування показників використаний метод трендового аналізу.

Прогноз обсягу експорту плодів та ягід України на 2026 рік побудований за поліноміальною моделлю 3 ступеню:

$$y = 2,47 * t^3 + 373,57 * t^2 + 13497 * t + 117000 \quad (1)$$

$$R^2 = 0,9107$$

Рівняння (1) відрізняється високими якісними характеристиками, а тому може бути використано для побудови прогнозу. З ймовірністю 91% за прогнозом експорт плодо-

Таблиця 3

Дані для побудови прогнозу експорту з України плодово-ягідної продукції на 2026 рік

Рік	Тис. дол. США	Рік	Тис. дол. США	Рік	Тис. дол. США
2013	138491,8	2018	228564,1	2023	256668,1
2014	148191,4	2019	260112,2	2024	361449,6
2015	154083,5	2020	238390,2	2025 (очікується)	365000,0
2016	148221,9	2021	268197,5		
2017	195287,3	2022	312964,2		

Джерело: розроблено за [5]

во-ягідної продукції України при відсутності негативних впливів зовнішніх політичних факторів в 2026 може скласти 386 млн. дол. США. Наочно результати розрахунків представлені на рис. 1.

Отже, Україна, незважаючи на зовнішні фактори, посідає провідні позиції в експорті окремих плодів і ягід, що підтримує її економіку, але потребує диверсифікації для зменшення залежності від імпорту та сезонності.

Висновки. На підставі проведеного аналізу автори вважають за необхідне зробити наступні висновки.

1. За 2014–2024 роки загальносвітовий вартісний експорт плодово-ягідної продукції збільшився в 1,37 рази: з 109,176 млрд дол. до 149,851 млрд дол. При цьому на початку періоду, охопленого аналізом на першу двадцятку передових за цим показником держав припадало 75,77% від відповідного глобального обсягу, то в 2024 р. – 74,40%. У той самий час аналогічний імпорт зріс з 116,408 млрд дол. до 163,830 млрд дол., тобто у 1,41 разу. У базовому році на першу двадцятку лідируючих за цим показником країн припадало 75,37% від відповідного глобального обсягу, а в порівнюваному – 76,53%.

2. У 2024 р. в першу десятку загальносвітового експорту плодово-ягідної продукції входили Іспанія –7,67%, Нідерланди –7,15%, США –7,03%, Таїланд –5,51%, Китай –5,36%, Чилі –5,12%, Мексика – 4,26%, Італія –3,49%, Туреччина – 3,49%, Перу –3,12%. У сукупності вони забезпечили 52,12% від глобального експорту товарів продовольчої підгрупи, що розглядається. Ряд з цих країн опинилися в рейтингу з імпорту, тому що в силу географічного розташування через їх інфраструктуру в сусідні держави прямують потоки фруктів, ягід, горіхів і продуктів їх переробки.

3. Україна в 2014 році реалізувала на світовий ринок плодово-ягідної продукції на 0,15 млрд дол. США, що складало 0,1% загального експорту продукції даного виду. В 2024 році ця частка зросла до 0,3%. Отже, вона поки ще не може претендувати на лідерські місця в світовому експортному рейтингу плодово-ягідних товарів, але має можливість значно збільшити поставки даної продукції на міжнародні ринки. Про це свідчить великий обсяг малини, що був реалізований нашою країною у 2024 році. Проведений розрахунок прогностичного значення обсягу експорту в 2026 році свідчить, що Україна може реалізувати в наступному році плодово-ягідної продукції майже на 0,4 млрд дол. США

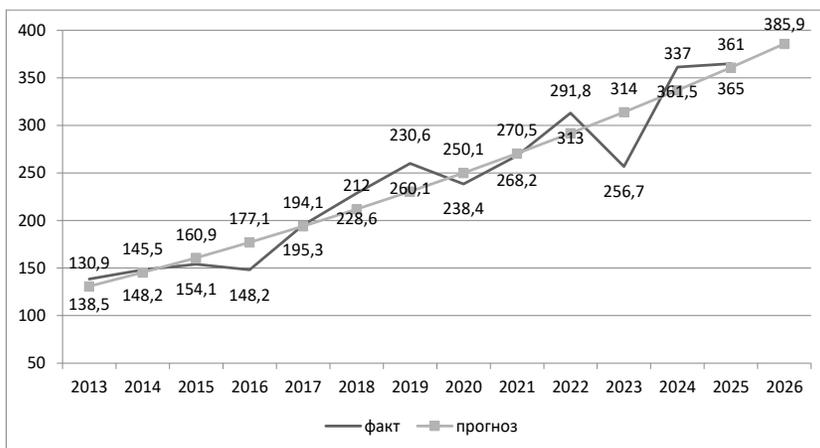

Рис. 1. Фактичний експорт плодово-ягідної продукції з України за 2013–2025 роки та результати прогностичних розрахунків на 2026 рік, млн. дол. США

Джерело: розроблено авторами

4. Для розвитку експорту плодово-ягідної продукції Україні необхідно подолати ряд проблем, таких як складність залучення фінансових ресурсів для впровадження інновацій у виробництво, залежність формування ціни на заморожену продукцію від погодних умов, урожаю та попиту на неї; відсутність достатньої кількості вітчизняного устаткування для шокового заморожування плодів й овочів; нестача кваліфікованих фахівців менеджерів та технологів, які розуміються на сучасних процесах заморожування та деякі інші.

Список використаних джерел:

1. Духницький Б.В. Ефективність зовнішньої торгівлі України плодово-ягідною продукцією. *Економіка АПК*. 2020, № 9. С. 99–102
2. Стасюк Б. Б. Тенденції змін плодово-ягідного ринку України. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 2 (102). С. 286–296
3. Сало І. А., Завальнюк О. І., Скакун В. М. Розвиток світового та вітчизняного ринку кісточкових плодів. *Економіка та управління АПК*. 2024. № 1. С. 85–94.
4. Самофалов Д. Стан глобального ринку плодів і ягід в умовах сучасності. *Економіка та суспільство*. 2025. № 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-149> (дата звернення 12.10.2025).
5. Food and Agriculture Organization. URL: <https://www.fao.org/statistics> (дата звернення 12.10.2025).
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 10.10.2025).
7. The Berries Market size was estimated at USD 27.31 billion in 2024 and expected to reach USD 28.68 billion in 2025, at a CAGR 4.94% to reach USD 40.18 billion by 2032. URL: <https://www.360iresearch.com/library/intelligence/berries> (дата звернення 12.10.2025).

References:

1. Dukhnytskyi B. V. (2020) Efektyvnist zovnishnoi torhivli Ukrainy plodovo-yahidnoi produktsiiei [Efficiency of Ukraine's foreign trade in fruit and berry products]. *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 99–102. (in Ukrainian)
2. Stasiuk B. B. (2023) Tendentsii zmin plodovo-yahidnoho rynku Ukrainy [Trends in changes in the fruit and berry market of Ukraine]. *Visnyk NUVHP. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 2 (102), pp. 286–296. (in Ukrainian)
3. Salo I. A., Zavalniuk O. I., Skakun V. M. (2023) Rozvytok svitovoho ta vitchyznianoho rynku kistochkovykh plodiv [Development of the global and domestic stone fruit market]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, vol. 1. pp. 85–94. (in Ukrainian)
4. Samofalov D. (2025) Stan hlobalnoho rynku plodiv i yahid v umovakh suchasnosti [The state of the global fruit and berry market in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 79. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-79-149> (accessed October 12, 2025). (in Ukrainian)
5. Food and Agriculture Organization. Available at: <https://www.fao.org/statistics> (accessed October 12, 2025).
6. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed October 12, 2025).
7. The Berries Market size was estimated at USD 27.31 billion in 2024 and expected to reach USD 28.68 billion in 2025, at a CAGR 4.94% to reach USD 40.18 billion by 2032. Available at: <https://www.360iresearch.com/library/intelligence/berries> (accessed October 12, 2025).

Стаття надійшла: 10.11.2025

Стаття прийнята: 08.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025